

Till Kulturdepartementet, ansvarig tjänsteperson, samt Kulturminister Parisa Liljestrand
(GD Kulturrådet och Konstnärsnämnden för kännedom)

Ärende: Inspel från Musikcentrum kring *Redovisning av uppdrag om att lämna förslag om organisationsförändring – sammanslagning av Kulturrådet och Konstnärsnämnden*

Musikcentrum framför härmed våra synpunkter kring förslaget att slå samman myndigheterna Kulturrådet och Konstnärsnämnden. Samtliga siffror och citat är hämtade ur rapporten *Redovisning av uppdrag om att lämna förslag om organisationsförändring – sammanslagning av Kulturrådet och Konstnärsnämnden*”

Bakgrund: I ett läge av post-pandemi (där musiklivet drabbades särskilt hårt med ett mer än 60% tapp av intäkter), en turbulent omvärld, lågkonjunktur och hög inflation. Här måste större strukturella beslut måste tas med yttersta förståelse och analys av dess effekter.

Musikcentrums fokus är både utövarperspektivet vilket handlar om skapande och om villkor för att upprätthålla och utveckla en professionell musikkariär, men i lika hög grad samspelet med en rad aktörer i musiklivet; arrangörer av livemusik, labels, samt de musikorganisationer och professionella aktörer som på olika sätt representerar och verkar för att musiklivet skall bibehålla och utveckla hållbara strukturer.

I likhet med många andra respondenter på detta förslag motsätter sig Musikcentrum en sammanslagning av Kulturrådet och Konstnärsnämnden. Vi vill inte sätta myndigheterna i motsats till varandra utan menar att deras fokusområden idag bör kvarstå och reformering och utveckling bäst genomförs inom respektive myndighet och utifrån deras unika förutsättningar. Här bör också beaktas inte bara på vilka sätt reformer skapar rationaliseringar och/eller besparingar (vilket vi inte menar detta gör) utan också hur kompetens och best practice inom organisationer kan bevaras och utvecklas. Vi redogör här i punktform orsaken till vår grundade oro och skälen varför en sammanslagning (eller snarare Kulturrådets övertagande av Konstnärsnämndens uppdrag) inte bör ske:

- **Musikcentrum menar att en sammanslagning minskar dialog, utblick och kommunikation:** Vi vill poängtera att vår oro inte beror på en kritik av Kulturrådet. Det är en bred och kompetent myndighet som i kraft av vidd och storlek kan överblicka kulturlivet, omfatta breda spektra och se synergier. Att Kulturrådet hanterar organisationstöd, stöd till strukturer och musikgrupper och andra aktörer är i många fall rimligt och vi upplever att man har en grundläggande strävan efter omsorgsfull förvaltning, säkerhet och analys av stödets effekter. Men vi ser en stor skillnad i hur Kulturrådet samverkar med musiklivet jämfört med Konstnärsnämnden och i synnerhet på mikronivå. Vi har länge efterlyst en större förståelse av och kunskap om hur musiklivet verkar på en artist- och musikernivå hos Kulturrådet när det gäller att utveckla dynamiska och hållbara karriärer. Här har vi påpekat hur de svenska stödsystemen som idag hanteras av Kulturrådet är en

konkurrensnackdel i relation till övriga nordiska länder, inte minst när det gäller internanvändning och förståelsen för såväl som professionellt segment mellan musik och publik både på en nationell och internanvändning nivå. DeLa trots Kulturrådets uppdrag som man själv formulerar så här i rapporten om sammanslagningen. *Kulturrådet ska verka för ökat internanvändning och interkulturellt utbyte och samverkan inom hela kulturområdet. Öppenhet och mobilitet är på många sätt avgörande för kulturlivet och stärks genom samarbete med de nordiska länderna, inom EU och med övriga världen.* DeLa är en utsaga där vi kan se en stor förbättringspotential och hoppas att de påbörjade dialogerna skall leda framåt till ett stödsystem som mer är anpassat till musiklivets behov än Kulturrådets behov av standardisering.

På individnivå har Konstnärsnämndens arbetsätt varit mer anpassat till strukturer och nätverk och även om man kan tänka sig att Konstnärsnämnden i någon mening kan implementera ett sådant synsätt så ser vi en större fara från andra hållet, att uppgåendet kommer göra att Konstnärsnämnden tappar fokus, experter och närhet till artister och utövare.

Vi ser inte stordrift av kulturstöd som en fördel när det gäller att ha en levande relation till kulturlivet oavsett vilket område det handlar om. Här kompletterar Kulturrådet och Konstnärsnämnden varandra idag. För ge en jämförelse med en annan specialiserad myndighet så är det på filmområdet en självklarhet att den som arrangerar och koordinerar exportmarknaden, erbjuder en plattform för branschen att diskutera, är proaktiv inte minst medialt och driver utvecklingen och belyser områdets utmaningar på mikro och makronivå. Det gör man i kraft av att man arbetar i en definierad bransch och med ett tydligt uppdrag. Men det finns en lärdom att dra även om det är olika branscher, att en myndighet som har en mer rörlig struktur utifrån uppdrag och storlek (i Filmindustriutskottets fall handlar det om en tydlig bransch, i Konstnärsnämndens fall handlar det om kulturskapare) kan verka närmare målgruppen. Vi menar att deLa är en avgörande faktor att ta med i analysen och vi ser mycket stora risker att Kulturrådets bredare anslag minskar kontaktytor och förtroende från kulturskaparna ytterligare.

- **Musikcentrum ser en oroande skillnad mellan myndigheterna i analys av förslagets effekter:** Att myndighetscheferna har så diametralt olika synsätt och att Kulturrådets GD inte gör någon bredare riskanalys är oroande. I den rapport som myndigheterna gemensamt tagit fram menar Kulturrådet att: *”förutsäkringarna ska möta konstnärers och kulturverksamhets behov stärks”* medan Konstnärsnämnden ser att risken finns för: *”Minskat genomslag för konstnärspolitiken, försämrade möjligheter till finansiering för konstnärlig utveckling, Minskat konstnärligt inflytande och ökad maktkoncentration”*

Kulturrådet beskrivning av den egna verksamheten är aL man "har en målgruppsanpassad organisa<on med enheter som är specialiserade och inriktade mot myndighetens olika målgrupper." och man kriMserar t o m arbetssäLen hos Konstnärsnämnden i rapporten "Konstnärsnämndens arbete med beslutandegrupper och aA det inte finns något krav på återrapportering kopplade <ll Konstnärsnämndens s<pendier." man medger aL "det finns en risk aA eA signalvärde aA konstnärspoli<k är vik<gt försvinner om Konstnärsnämnden avvecklas."

Konstnärsnämnden ser en risk aL: "en samlad myndighets trovärdighet och legi<mitet utmanas då stöd <ll såväl produk<on, distribu<on och främjande samt finansiering av friA skapande beslutas av samma aktör."

Vad gäller arbetssäL och närhet MIll konstnärerna så menar Konstnärsnämnden aL: "Konstnärsnämnden är en liten myndighet med en effek<v administra<on och korta beslutsvägar. Sam<digt som Konstnärsnämnden verkar i nära kontakt med konstnärer och branschorganisa<oner finns etablerade strukturer och ru<ner för aA undvika jäv och o<llbörligt gynnande. En styrelse med bred kompetens som i sin tur utser ledamöter som faAar beslut om stöd gör aA armslängden mellan poli<ska beslut och konstnärliga bedömningar, och därmed den konstnärliga friheten, säkras. DeAa bidrar <ll det stora förtroende Konstnärsnämnden har hos målgrupperna."

Konstnärsnämnden tar också upp det problemaMska aL försöka genomföra deLa i en Md "då kulturlivet befinner sig i eA svårt ekonomiskt läge med en försvagad arbetsmarknad, minskade intäkter och ökade kostnader. DeAa ställer krav på en lyhörd dialog och eA snabbfotat handlande i rela<on <ll fältets behov." Man belyser även aL det på kort sikt skulle "innebära aA kärnverksamheterna vid båda organisa<onerna skulle få stå <llbaka under processen då resurser läggs på samgåendet och dess konsekvenser."

AL två myndighetschefer gör så diametralt olika analyser av situaMonen är oroande och vi menar aL det i förslaget inte finns några tydliga argument för sammanslagningen (eller snarare nedläggningen av KN). Och aL den kvarvarande myndigheten som dessutom får eL i princip absolut monopol på statlig bidragsgivning inte själv kan se risken av maktkoncentraMon är anmärkningsvärt. AL grupper av sökande helt enkelt får en lägre MIllgänglighet är i sig eL skäl för aL avvakta och utreda yLerligare. Poängteras bör också aL deLa föreslås aL ske i en period med rekordstora neddragningar av kulturstöd. En period då alla myndigheter snarare borde ägna sig åt opMmal hantering av krypande medel och noggrann analys av effekterna (och återrapportering MIll Kulturdepartementet).

- **Musikcentrum ser inte fördelar med stödmonopol och kulturpoliGsk stordriJ:** När Rikskonserter lades ner så föreslog utredaren en ny specialiserad myndighet som skulle få eL övergripande ansvar för musiklivets utveckling uMfrån dess speciella

förutsäLningar av en rörlig bransch med verksamhet över hela världen. Där man skulle utveckla en specialkompetens för musikområdet likt det uppdrag som FilminsMtutet haO sedan 1960-talet. Det skedde nu inte men man skapade en mindre stödform Musikplavormen som lades under den nybildade myndigheten Musikverket. Även om många menade aL en del av de medel som sparades med nedläggningen av Rikskonserter i någon mening försvann och aL det snarare borde ha varit 60 mkr i stället för 25 mkr så blev den s k Musikplavormen som inledde sin verksamhet 2011 en dynamisk kraO i musiklivet där man iniMalt också (likt FilminsMtutet) var proakMva, fanns ute på internaMonella och naMonella mötesplatser och mässor, och man anpassade fördelningsmodellen Mll aktörer som var avsevärt mindre kapitaliserade än insMtuMoner och kommersiella företag.

Musikplavormen skapade förutsäLning för hur det fria musiklivet tog avgörande kliv in i internaMonella sammanhang, började arbeta strukturerat på mässor, medverkade i EU-projekt och byggde nya och stärkte befintliga arMst drivna strukturer i Sverige. En framgångsfaktor var aL man även kunde iniMalt stöLa 3-åriga projekt, och Musikverket blev en vikMg faktor för aL Export Music Sweden kunde ta eL tydligare fokus på aL stöLa nischade genrens internaMonalisering. Denna stödform blev även en komponent i nya samarbeten både naMonellt och internaMonellt eOersom just samarbeten och samverkan var själva fokus i projekten.

När förslaget kom aL Musikplavormen skulle övergå Mll Kulturrådet uLryckte Musikcentrum en stor oro för effekterna vi menar tyvärr i hög grad har besannats. AL yLerligare bredda Kulturrådets område kommer aL öka avståndet Mll det fria musiklivet och vi ser Musikplavormen som eL exempel en felakMg omstrukturering där syOet helt missade målet och blev en negaMv faktor för det fria musiklivet.

Musikcentrum betonade i vår kriMk av det förslaget aL just Konstnärsnämnden varit eL föredöme när det gäller aL varsamt implementera en stödform inom organisaMonen. Man lät Kulturbryggan behålla siL unika säL aL faLa beslut samt stödformens "brand" och unikit. Så skedde inte med Musikplavormen och vi tvingas konstatera aL mycket lite kvarstår av det som Musikplavormen erbjöd och aL Kulturrådet i princip stöLat mer generella ändamål. AL de möjligheter som Mdigare fanns aL testa nya modeller bland annat eOersom kraven på medfinansiering då var på en rimlig är nu helt borta.

Vi befarar nu aL skapande av en ännu större stödmonopol från Kulturrådets sida kommer aL göra aL fokus blir ännu mindre på de förutsäLningar som enskilda kulturskapare verkar under och aL den unika experMs som finns hos Konstnärsnämnden riskerar aL försvinna. Dels igenom organisaMonens förändrade fokus men också aL de riskerar aL lämna myndigheten. Det skulle vara eL bakslag för kulturlivet.

- **Musikcentrum ser en risk för minskat fokus på förutsättningar för konstnärernas skapande.** Konstnärsnämnden beskriver något som organisationer som representerar kulturskapare känner igen sig i. ” Inom konstnärspolitiken skapas möjligheter för konstnärerna att skapa fria, fördjupa sin konstnärskap och verka som konstnär även utanför de institutioner/organisationer som får stöd från Kulturrådet och andra offentliga finansierare. Därmed skiljer sig det konstnärspolitiska perspektivet från det bredare kulturpolitiska perspektivet som tar sikte på produktion, tillgänglighet och delaktighet.” Musikcentrum delar denna analys och vill ytterligare betona att den svenska kulturpolitiken länge har präglats av en distribuionsperspektiv som i sin vällovlighet får en missriktad effekt om man inte parallellt har en tydligt kulturskaparperspektiv.

Det är självklart viktigt att mer kultur skall nå fler personer och på vissa konstområden finns en fungerande parallell strategi för skapandet. Film, teater och dans är sådana där det finns samspel mellan åtgärder i samklang med spridningsmålet. Men på andra områden finns en avsevärt mindre fokus på skapandeprocessen och endast minimala strategier och satsningar för själva tillkomsten av konsten. Det här är självklart en förutsättning för att kultur också skall nå och tilltala en diversifierad publik och utvecklas, en slags grundforskning i konstnärliga som vi behöver värna mer om och som ger både bredd och spets i uttrycket. Det här gäller i hög grad musikområdet och det är synsatt som behöver förändras om vi inte vill ha en musikkultur som bärs upp av frivilliga musiker. Här har Konstnärsnämnden varit en avgörande motkraft och både i sin arbete, sin bidragsgivande och i de rapporter och utredningar som varit grundläggande för att öka förståelsen av konstnärers villkor. Vi ser en risk att deLa fokus minskar vid en sammanslagning.

- **Musikcentrum ser en kostsam reform utan tydliga mål och resultat:** Alla som arbetar med skallemedel har en ansvar att förvalta medel på det mest optimala möjliga sätt i relation till resultat per skallekrona både på kort och på lång sikt. De kalkyler som gjorts offentliga är att man skulle spara ca: 600 tkr (i minskad administrationskostnader) per år, troligen även lokalkostnader (vilka beror på hur långa kontrakt som upprättas för Konstnärsnämnden, IASPIS kostnader som utgör merparten av KN:s hyreskostnader beräknas inte rymmas i Kulturrådets nuvarande lokaler så dessa kommer rimligen att kvarstå). Kostnaden för sammanslagningen beräknas till 10 mkr (totalt 2025-2026. Det innebär att förslaget skulle ta en antal år för att ge någon form av ”överskott” i statens finanser. Vi menar att det är en mycket svag kalkyl i relation till de risker för kulturlivet som vi menar är uppenbara. Vi ifrågasätter även varför det finns en separat förslag när en mer generell utredning av mindre myndigheter pågår parallellt. Vi ser det återigen som djupt problematiskt med en ytterligare maktkoncentration Kulturrådet och att färre personer kommer att få en större inflytande över stöden till kulturlivet.

Vi uppmanar Kulturdepartementet och regeringen att dra tillbaka förslaget och i stället uppdraga åt kulturmyndigheterna att fortsätta stödja kulturlivet och lägga fokus på att stödja kulturen i en utmanande tid. Vi menar att i stället för att lägga kraft på en dyr administrativ åtgärd med otydliga mål, och stora negativa konsekvenser för kulturlivet som nämns i deLa inspel, så bör man ta tillvara den samlade erfarenhet som inte minst Konstnärsnämnden och Myndigheten för kulturanalys har kring att identifiera och stärka de områden där kulturlivet, från organiserade arrangörer, scener och kulturskapare, har brister. Uppdragen borde också fokusera på områden som grön omställning, mångfald och jämställdhet. Och vi vill framhålla utredningen *Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher SOU 2022:44* som tydligt visar på möjligheten i interdepartementell samverkan för gemensamma politiska mål. Här behöver snarare en mångfald av myndigheter samverka och där just experter på respektive område är vägen framåt. Och i den ekvationen är både Kulturrådet och Konstnärsnämnden avgörande.

För Musikcentrum Riks (www.musikcentrumriks.se) styrelse.

Ragnar Berthling, verksamhetsledare Musikcentrum Öst och internanvändningskoordinator MCR
ragnar@musikcentrum.se

Elise Einarsdotters, kompositör, musiker och ordförande för Musikcentrum Riks
ordforande@musikcentrum.se

Lars Elf, verksamhetsledare för Musikcentrum Väst och användningskoordinator MCR
lars@mcv.se

Astrid Selling, Verksamhetsledare för Musikcentrum Syd
astrid.selling@musikcentrumsyd.se